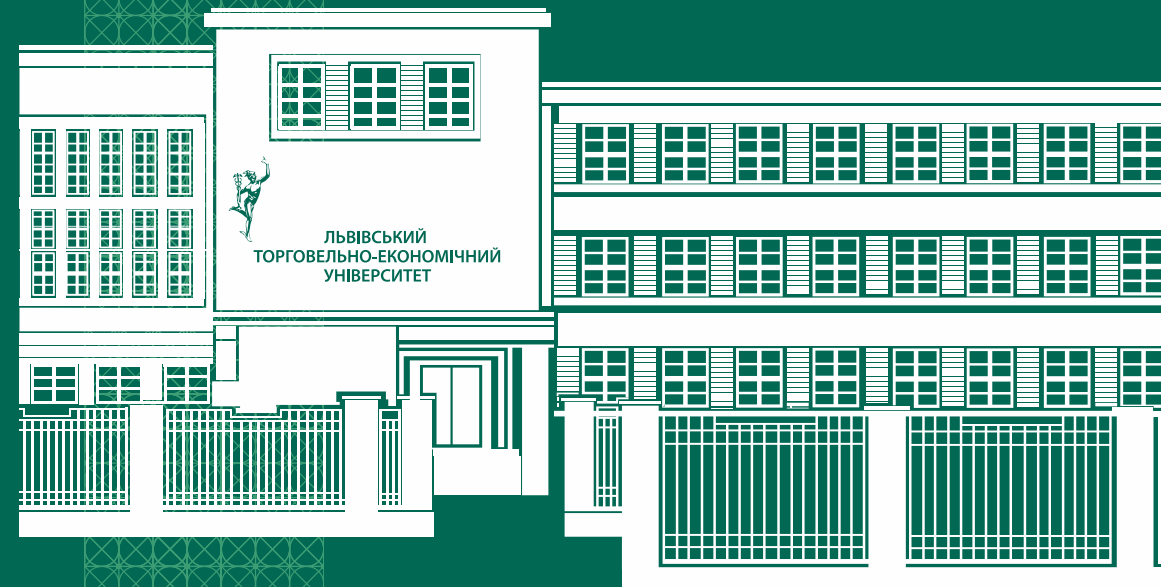

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ "ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ"
ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВРОЦЛАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ
КООПЕРАТИВНО-ТОРГОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИХ НАУК
УНІВЕРСИТЕТ СІЛЕЗІЇ В КАТОВИЦЕ
ЧЕНСТОХОВСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПАПСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІВАНА ПАВЛА ІІ
УНІВЕРСИТЕТ ПАРДУБИЦЕ
ПІВДЕННО-СХІДНИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ У ПЕРЕМИШЛІ
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ
ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ВІННИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ІНСТИТУТ

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
"СУЧАСНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ,
ПІДПРИЄМНИЦТВА, ТЕХНОЛОГІЙ
ТА ЇХ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ"

1-2 червня 2023 року
м. Львів

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ “ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ”
ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВРОЦЛАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕСУ
КООПЕРАТИВНО-ТОРГОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИХ НАУК
УНІВЕРСИТЕТ СІЛЕЗІЇ В КАТОВИЦЕ
ЧЕНСТОХОВСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПАПСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІВАНА ПАВЛА ІІ
УНІВЕРСИТЕТ ПАРДУБИЦЕ
ПІВДЕННО-СХІДНИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ У ПЕРЕМИШЛІ
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ
ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ВІННИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ІНСТИТУТ**

МАТЕРІАЛИ

міжнародної науково-практичної конференції

**СУЧАСНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ,
ПІДПРИЄМНИЦТВА, ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ
ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Львів, 01-02 червня 2023 року

**Львів
2023**

Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції / [відповід. за вип. : проф. Семак Б. Б.]. – Львів : вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2023. – 420 с.

ISBN 978-617-602-341-8

У збірнику представлені тези доповідей, які оприлюднені на Міжнародній науково-практичній конференції “Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення”, яка відбулася у Львівському торговельно-економічному університеті 01-02 червня 2023 року.

Збірник розрахований на наукових та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів і наукових установ, аспірантів, студентів, практичних працівників і широкий читацький загал.

Організаційний комітет

Куцик П. О. голова оргкомітету, професор, ректор Львівського торговельно-економічного університету

Члени організаційного комітету

Барна М. Ю. професор, перший проректор Львівського торговельно-економічного університету

Шавга Л. А. професор, ректор Кооперативно-Торгового Університету Молдови
(*Savga L. A.*) (Республіка Молдова)

Хлуска Й. професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та бухгалтерського обліку Ченстоховського технологічного університету
(*Chluska J.*) (Республіка Польща)

Колянчук О. заступник директора Південно-Східного наукового інституту у Перемишлі (Республіка Польща)

Герасименко Т. О. професор, декан факультету економіки та управління Львівського торговельно-економічного університету

Гаврилишин В. В. професор, декан факультету товарознавства, управління та сфери обслуговування Львівського торговельно-економічного університету

Котуха О. С. професор, декан факультету права Львівського торговельно-економічного університету

Кузьма Х. В. доцент кафедри економіки, провідний фахівець наукового відділу Львівського торговельно-економічного університету

Осінська О. Б. доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, завідувач аспірантури Львівського торговельно-економічного університету

Члени наукового комітету

Семак Б. Б. професор, проректор з наукової роботи Львівського торговельно-економічного університету

Дреліх-Скульська Б. Dr. hab., професор кафедри міжнародних економічних відносин Вроцлавського університету економіки та бізнесу (Республіка Польща)

Мислівец М. Dr. hab., професор, факультет соціальних наук Університету Сілезії в Катовіце (Республіка Польща)

Драг К. Dr. hab., директор інституту журналістики, медіа та соціальних комунікацій Папського університету Івана Павла II (Республіка Польща)

Стейскал Я. професор, декан факультету економіки та управління Університету Пардубіце (Чехія)

Раковска Й. професор, Інститут економіки та фінансів Варшавського університету природних наук (Республіка Польща)

Полякова Ю. В. професор, декан факультету міжнародних економічних відносин та інформаційних технологій Львівського торговельно-економічного університету

Миронов Ю. Б. доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, директор інноваційного центру Львівського торговельно-економічного університету

Матеріали друкуються в авторському поданні. Організаційний комітет не несе відповідальності за достовірність інформації, поданої в рукописах.

© Колектив авторів

ISBN 978-617-602-341-8

© Львівський торговельно-економічний університет

Modern Directions of Economic Development, Entrepreneurship, Technologies and their Legal Support: materials of the International Annual Conference / [responsible for the issue: prof. Semak B. B.]. – Lviv: Publishing House of Lviv University of Trade and Economics, 2023. – 420 p.

ISBN 978-617-602-341-8

The collection presents abstracts of reports that were made public at the International Annual Conference “Modern Directions of Economic Development, Entrepreneurship, Technologies and their Legal Support”, which was held at the Lviv University of Trade and Economics on June 01-02, 2023.

The collection is intended for scientific and scientific-pedagogical workers of higher educational institutions and scientific institutions, graduate students, students, practical workers and a wide readership.

Conference Organizing Committee

Kutsyk P. O. Chairman of the Organizing Committee, Professor, Rector of Lviv University of Trade and Economics

Members of the Organizing Committee:

Barna M. Yu. Professor, First Vice-Rector, Lviv University of Trade and Economics

Savga L. A. Professor, Rector of Trade-Cooperative University of Moldova (Republic of Moldova)

Chluska J. Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Accounting, Częstochowa University of Technology (Poland)

Kolyanchuk O. Deputy Director of the Southeastern Research Institute in Przemyśl (Poland)

Gerasymenko T. O. Professor, Dean of the Faculty of Economics and Management of Lviv University of Trade and Economics

Gavrylyshyn V. V. Professor, Dean of the Faculty Commodity Science, Management and Services of Lviv University of Trade and Economics

Kotukha O. S. Professor, Dean of the Faculty of Law, Lviv University of Trade and Economics

Kuzma Kh. V. Associate Professor of the Economics Department, Leading Specialist of the Research Department of Lviv University of Trade and Economics

Osinska O. B. Associate Professor of the Department of Tourism and Hotel&Restaurant Business, Head of Postgraduate Studies of Lviv University of Trade and Economics

Members of the Scientific Committee

Semak B. B. Professor, Vice-Rector for Research, Lviv University of Trade and Economics

Drelich-Skulska B. Professor, Dr. hab., Faculty of Economics and Finance, Department of International Economic Relations, Wrocław University of Economics and Business (Poland)

Myśliwiec M. Professor, Dr. hab., Faculty of Social Sciences, University of Silesia in Katowice (Poland)

Drąg K. Dr. hab., Director of Institute of Journalism, Media and Social Communication, Pontifical University of John Paul II in Krakow (Poland)

Stejskal J. Professor, Dean of the Faculty of Economics and Administration, University of Pardubice (Czech Republic)

Rakowska J. Professor, Institute of Economics and Finance, Warsaw University of Life Sciences (Poland)

Polyakova Yu. V. Professor, Dean of the Faculty of International Economic Relations and Information

Myronov Yu. B. Associate Professor of the Department of Tourism and Hotel and Restaurant Business, Director of the Innovation Center, Lviv University of Trade and Economics

Materials are printed in the author's view. The organizing committee is not responsible for the accuracy of the information provided in the manuscripts.

© The team of authors

ISBN 978-617-602-341-8

© Lviv University of Trade and Economics

Львівський торговельно-економічний університет
Міжнародна науково-практична конференція

“ СУЧАСНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА,
ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ”

Львівський торговельно-економічний університет, www.lute.lviv.ua

01-02 червня 2023 р.

вул. Туган-Барановського, 10, м. Львів

МОН України

Укркоопспілка

ДНУ “Інститут
модернізації
змісту освіти”

Вроцлавський
економічний
університет

Львівський
торговельно-
економічний
університет

Варшавський
університет
природничих наук

Полтавський
університет
економіки і
торгівлі

Університет Сілезії в
Катовіце

Ченстоховський
технологічний
університет

Кооперативно-торговий
університет Молдови

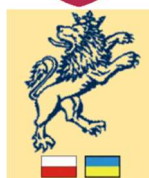
Папський
університет Івана
Павла II

Університет Пардубіце

Південно-східний
науковий
інститут у
Перемишлі

Хмельницький
кооперативний
торговельно-
економічний інститут

Вінницький
кооперативний
інститут

Львів – 2023

**Lviv University of Trade and Economics
International Scientific and Practical Conference**

**“ MODERN DIRECTIONS OF ECONOMIC DEVELOPMENT,
ENTREPRENEURSHIP, TECHNOLOGIES AND THEIR LEGAL SUPPORT ”**

Lviv University of Trade and Economics, www.lute.lviv.ua

01-02 June, 2023

10 Tugan-Baranovsky Str., Lviv

**Ministry of
Education and
Science of Ukraine**

**SSI “Institute of
education content
modernization”**

**Lviv University of
Trade and
Economics**

**Poltava University
of Economics and
Trade**

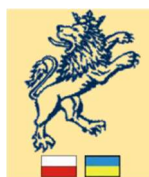
**Częstochowa
University of
Technology**

**Pontifical
University of John
Paul II in Krakow**

**South-Eastern
Scientific Institute
in Przemyśl**

**Vinnitsia
Cooperative
Institute**

**Central Union of
Consumer Societies of
Ukraine**

**Wrocław University of
Economics and Business**

**Warsaw University of
Life Sciences**

**University of Silesia in
Katowice**

**Trade-Cooperative
University of Moldova**

University of Pardubice

**Khmelnitsky
Cooperative
Institute of Trade and
Economics**

Реєстрація учасників конференції (Головний корпус ЛТЕУ, актовa зала, вул. Туган-Барановського, 10)

Звернення до учасників конференції

Відкриття Міжнародної науково-практичної конференції та привітальне слово ректора Львівського торговельно-економічного університету, Заслуженого діяча науки і техніки України, професора **Петра Куцика**

Пленарне засідання 1

Модератор: Петро Куцик

Доповідачі:

д.е.н., проф. Петро Куцик	Сучасні аспекти розвитку економіки України, напрями та тригери її модернізації
д.е.н., проф. Богдан Семак	Перспективні напрями розвитку сфери цифрового маркетингу
д.е.н., старший дослідник, проф. Ольга Мульська	Якість життя населення Карпатського регіону України: соціальні та екологічні детермінанти
д.е.н., проф. Богдан Шевчик	Нооекономіка: істина як вартість
Dr. hab., Prof. Małgorzata Myśliwiec <i>Університет Сілезії в Катовіце (Республіка Польща)</i>	European Universities – the New Perspective in the European Higher Education Area (EHEA)
д.ф.-м.н., проф. Анатолій Пілявський	The ISM method in the study of success factors of Polish and Ukrainian supply chains
к.е.н., доц. Ірина Саврас	Маркетингові стратегії менеджменту торговельних підприємств
<i>Учасники панельної дискусії:</i>	д.е.н., проф. Наталія Міценко, д.е.н., проф. Ігор Мішук, д.е.н., проф. Ірина Мельник, д.е.н., проф. Ольга Трут, к.е.н., проф. Сергій Семів

Перерва (кава-брейк)

Пленарне засідання 2

Модератор: Богдан Семак

Доповідачі:

д.е.н., проф. Ганна Аніловська	Українська ІТ-індустрія: виклики сучасності
д.т.н., проф. Ігор Ощипок	Сучасні інноваційні підходи до створення аналогів м'яса
к.е.н., доц. Оксана Осінська	Співробітництво в туристичній сфері та пріоритети у час війни
к.т.н., доц. Дмитро Сапожник	Практики оцінювання якості митних послуг
к.т.н., ст. викл. Олена Височанська	Вибухові речовини, як предмет контрабанди
д.ю.н., проф. Андрій Медвідь	Роль правничої спільноти у розвитку правової держави в Україні: сучасний етап та післявоєнний період
<i>Учасники панельної дискусії:</i>	д.т.н., проф. Леся Пелик, д.т.н., проф. Тетяна Лозова, д.т.н., проф. Ніна Доманцевич, к.ю.н., доц. Христина Горецька, к.с.-г.н., доц. Галина Шестопап

Підведення підсумків конференції

Закриття конференції: ректор Львівського торговельно-економічного університету, професор **Петро Куцик**

Registration of conference participants (LUTE, Main Building, Assembly Hall, 10 Tugan-Baranovsky St.)

Wellcome Speech

Opening of the International Scientific and Practical Conference and welcome speech by the Rector of Lviv University of Trade and Economics, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Professor **Petro Kutsyk**

Plenary Session 1

Moderator: Petro Kutsyk

Speakers:

Dr., Prof. Petro Kutsyk	Modern aspects of the development of the economy of Ukraine, directions and triggers of its modernization
Dr., Prof. Bohdan Semak	Promising directions of development in the field of digital marketing
Dr., Prof. Olga Mulska	Quality of life of the population of the Carpathian region of Ukraine: social and ecological determinants
Dr., Prof. Bohdan Shevchyk	Nooeconomics: truth as value
Dr. hab., Prof. Malgorzata Myśliwiec, <i>University of Silesia in Katowice (Republic of Poland)</i>	European Universities – the New Perspective in the European Higher Education Area (EHEA)
Dr., Prof. Anatoly Pilyavskiy	The ISM method in the study of success factors of Polish and Ukrainian supply chains
Ph.D, As.Prof. Iryna Savras	Marketing management strategies of trade enterprises
<i>Panel discussion participants:</i>	Dr., Prof. Nataliya Mitsenko, Dr., Prof. Ihor Mishchuk, Dr., Prof. Iryna Melnyk, Dr., Prof. Olga Trut, Ph.D, Prof. Sergiy Semiv

Coffee Break

Plenary Session 2

Moderator: Bohdan Semak

Speakers:

Dr., Prof. Anna Anilovska	Ukrainian IT industry: modern challenges
Dr., Prof. Ihor Oshchypok	Modern innovative approaches to the creation of meat analogues
Ph.D, As.Prof. Oksana Osinska	Cooperation in the field of tourism and priorities during the war
Ph.D, As.Prof. Dmytro Sapozhnyk	Practices of assessing the quality of customs services
Ph.D, As.Prof. Olena Vysochanska	Explosives as an object of smuggling
Dr., Prof. Andriy Medvid	The role of the legal community in the development of the rule of law in Ukraine: the modern stage and the post-war period
<i>Panel discussion participants:</i>	Dr., Prof. Lesya Pelyk, Dr., Prof. Tetyana Lozova, Dr., Prof. Nina Domantsevich, Ph.D, As.Prof. Khrystyna Horetska, Ph.D, As.Prof. Halyna Shestopal

Summary of the Conference

Closing of the conference: Rector of Lviv University of Trade and Economics, Professor Petro Kutsyk

ЗМІСТ
СЕКЦІЙНІ ЗАСІДАННЯ
СЕКЦІЯ “ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО”

<i>Міценко Н. Г.</i> Експорт українських товарів: вплив коронавірусу та війни.....	17
<i>Міщук І. П.</i> Стратегічні напрями та засади розвитку логістичного забезпечення систем міжнародної логістики.....	19
<i>Березіна Л. М.</i> Напрями соціально-економічного розвитку сільських територій у кризовий період.....	22
<i>Васильців Т. Г., Левицька О. О.</i> Орієнтири економічної політики збалансування внутрішньо-регіональних ринків праці України в умовах війни.....	24
<i>Лунак Р. Л.</i> Державна політика зміцнення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на внутрішньому ринку України: аспекти фінансово-інвестиційної підтримки.....	25
<i>Череп А. В., Воронкова В. Г., Хмельковська А. В.</i> Сучасний стан використання прогресивних форм цифровізації страхових відносин.....	26
<i>Череп О. Г., Воронков В. О., Осмаковська К. Ю.</i> Підвищення енергоефективності на засадах сталого розвитку.....	28
<i>Мульська О. П.</i> Якість життя і соціальна вразливість населення Карпатського регіону України.....	29
<i>Шевчик Б. М.</i> Нооекономіка: істина як вартість.....	31
<i>Куцик В. І.</i> Вплив державної інвестиційної політики на зростання національної економіки.....	32
<i>Герасименко Т. О.</i> Вітчизняний бізнес в умовах війни: стан та перспективи відновлення.....	34
<i>Ковтун О. І.</i> Потенціальні можливості та напрями впливу технологій штучного інтелекту на розвиток економіки.....	36
<i>Боднарюк В. А.</i> Проблеми розподілу накладних витрат підприємства.....	40
<i>Вірт М. Я.</i> Тенденції розвитку внутрішньої торгівлі в умовах воєнного стану.....	42
<i>Воронко О. С.</i> Особливості прояву соціальної відповідальності бізнесу в українських реаліях.....	44
<i>Градюк Н. М., Кузьма Х. В.</i> Конкурентоспроможність як основна характеристика господарюючого суб'єкта.....	45
<i>Демидчук Л. Б.</i> Принципи переміщення товарів (вантажів) через митний кордон.....	46
<i>Олексин І. І., Качур С. М.</i> Оцінка інноваційного потенціалу малих підприємств в умовах війни.....	48
<i>Перепьолкіна О. О.</i> Забезпечення економічного зростання в Україні.....	50
<i>Сарай Н. І., Лозова О. Г.</i> Діагностика чинників впливу на конкурентний статус торговельного підприємства.....	52
<i>Середа С. А.</i> Застосування методів вибору обладнання для розрахунку з покупцями в сучасній торгівлі.....	55

регуляторно-контролюючі інструменти і засоби не тільки не допущення, а жорсткого справедливого покарання всіх учасників, причому як з боку бізнесу, так і влади та політичних структур.

Удосконалення конкурентного середовища є важливим і невід'ємним кроком на шляху становлення нової ефективної економіки, однак її розвиток і нарощення масштабів потребує покращення ресурсної забезпеченості вітчизняних економічних агентів. Передусім це фінанси, інвестиції, технології, а також інтелектуально-кадровий капітал. Причому, в сучасних умовах цифровізації роль і значимість останнього особливо посилилася. Відтак, стале економічне зростання об'єктивно неможливе без збереження й ефективного використання людського потенціалу країни, у т. ч. з позиції того, що це головний ресурс для цифровізації економіки й суспільства.

Вже давно конкурентоспроможність економіки ототожнюється з рівнем розвитку інновацій та технологій. Однак, відповідний поступ для України все ще не характерний і причиною цього слугує відсутність повноцінної інфраструктури інноваційно-технологічної діяльності, спроможності якої були б достатніми для інноваційно-технологічної модернізації вітчизняного національного господарства. Власне, її формування і розвиток стане тим імпульсом, який забезпечить зміцнення конкурентоспроможності підприємств базових і стратегічних видів економічної діяльності.

Наступний крок – це досягнення належного рівня енергетичної незалежності, ефективності та ресурсощадності. Успіхи у цій сфері дали б змогу повноцінно вивільнитися від більшості гібридних “оков” з боку РФ, розвинути альтернативну енергетику, як окрему стратегічну галузь економіки, наростити економічну ефективність внутрішнього виробництва на загал.

В подальшому можна вже переходити і до просторово збалансованого макроекономічного зростання в Україні. Найбільш креативним та водночас ефективним тут є підхід на основі смарторієнтованого регіонального розвитку, що дозволяє не лише надати нових потужних імпульсів місцевому розвитку, але й слугує прямим шляхом до ефективізації і економічної і соціальної сфер, дозволяє покращити якість життя місцевого населення.

Невід'ємним напрямом політики макроекономічної стабілізації в Україні має також стати гарантування високого рівня соціальної відповідальності бізнесу і суспільства в цілому, екологічної стійкості, забезпечення високого рівня якості життя. Потрібно розуміти, що повноцінна політика в цій сфері дозволяє зберегти та розвивати людський потенціал країни, без якого об'єктивно не можливі процеси розширеного суспільного відтворення національного господарства, особливо на етапі відбудови економіки у повоєнний період.

Список використаних джерел

1. GDP reduction and an unprecedented budget deficit: the IMF assessed the consequences of the war for Ukraine's economy. URL : <https://www.slovoidilo.ua/2022/10/20/novyna/ekonomika/skorochennya-vvp-ta-bezprecedentnyj-deficyt-byudzhetu-mvf-oczinyly-naslidky-vijny-ekonomiky-ukrayiny>.

Сарай Н. І.
к.е.н., доцент,
Лозова О. Г.
магістрантка

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

ДІАГНОСТИКА ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТНИЙ СТАТУС ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Сучасне середовище, у якому функціонують суб'єкти господарювання, характеризується мінливістю та невизначеністю. Динамізм економічних процесів спонукає підприємства в умовах жорсткої конкурентної боротьби адаптуватися до умов зовнішнього і внутрішнього середовища, гнучко та швидко реагувати на щоденні виклики. За цих обставин у вигравші буде той господарюючий суб'єкт, котрий швидше від інших пристосовується до реалій часу та адаптується до нових умов.

Вперше можливість підприємства виробляти і реалізовувати конкурентоспроможну продукцію та отримувати від цього прибуток обґрунтував у своїх працях відомий учений у галузі конкурентних стратегій Майкл Портер. Він визначив конкурентоспроможність підприємства як змагальну здатність проводити свою діяльність в ринкових умовах та отримувати при цьому прибуток, достатній для науково-технічного вдосконалення виробництва, стимулювання працівників та мотивації їх роботи на високому рівні [4, с. 88].

Вважаємо цілком слушною думку науковців О. В. Благоразумової, Ю. В. Кошелевої та О. О. Лазаренка, що ознаки конкурентоспроможності підприємства з позицій різних учасників ринку є різними [2]:

– для споживачів – це здатність задовольняти їх потреби на основі виробництва товарів і послуг, що переважають конкурентів;

– для конкурентів – це спроможність випускати та реалізовувати товари й послуги, які відповідають вимогам світових і внутрішніх ринків, та формувати передумови для зростання потенціалу конкурентоспроможності;

– для інвесторів – це здатність використовувати ресурси фірми для динамічного розвитку та збільшення ринкової вартості підприємства.

Поняття конкурентоспроможності підприємства невід’ємно пов’язане з конкурентним статусом. У науковій літературі зустрічаємо різні підходи науковців до інтерпретації дефініції “конкурентний статус підприємства”. Так, І. Ансофф вбачає у конкурентному статусі позицію підприємства на ринку. На думку вченого, конкурентний статус – це позиція підприємства в конкуренції, своєрідний вимірник успіху підприємства на ринку, засіб, що допомагає підприємству орієнтуватися в ринковому середовищі, вибирати надійних партнерів, відстежувати позиції конкурентів [1]. Такої ж думки дотримуються науковці І. М. Кирчата та Г. В. Поясник, які трактують конкурентний статус як визначене на певний момент часу становище підприємства на ринку, яке характеризує його конкурентоспроможність та конкурентну позицію стосовно реальних конкурентів [3, с. 22]. Вважаємо такий підхід цілком аргументованим.

Додамо, що функціонування підприємства в умовах ринку потребує доволі уважного ставлення до визначення своєї позиції в середовищі конкурентів. Особливо це актуалізується у нестабільних умовах ризику та невизначеності. З огляду на це варто продіагностувати привабливість сегментів ринку, в яких господарює підприємство, та визначити конкурентний статус у кожному з них. В даному контексті доцільно скористатися певним алгоритмом.

На першому етапі алгоритму проводиться оцінка та визначення ступеня впливу певних тенденцій і випадкових подій. Результатом даного етапу має бути аналіз ступеня нестабільності обраного сегмента. При цьому слід враховувати, що нестабільність проявляється двозначно: через сприятливі та несприятливі тенденції, виникнення яких цілком вірогідне.

Другий етап характерний тим, що здійснюється екстраполяція тенденцій зміни попиту й рівня нестабільності, виявлених упродовж попереднього етапу. Для цього доцільно скористатись табл. 1.

Таблиця 1

Оцінка змін у прогнозованому рості стратегічних сегментів господарювання (ССГ)*

№ з/п	Параметри	Шкала інтенсивності		
1.	Темп росту сектора економіки	<u>Знизився</u>	<u>Підвищився</u>	
2.	Приріст чисельності споживачів	<u>Знизився</u>	<u>Підвищився</u>	
3.	Динаміка географічного розширення ринків	<u>Розширена</u>	<u>Звужена</u>	
4.	Ступінь оновлення продукції	<u>Знизився</u>	<u>Підвищився</u>	
5.	Ступінь оновлення технології	<u>Знизився</u>	<u>Підвищився</u>	
6.	Рівень насичення попиту	<u>Знизився</u>	<u>Підвищився</u>	
7.	Державне регулювання	<u>Знизився</u>	<u>Підвищився</u>	
8.	Несприятливі фактори росту	<u>Знизився</u>	<u>Підвищився</u>	
9.	Сприятливі фактори росту	<u>Знизився</u>	<u>Підвищився</u>	
10.	Інші фактори, що мають значення для ССГ	<u>Знизився</u>	<u>Підвищився</u>	
11.	Загальна оцінка змін у перспективі росту	-5	0	+5

*Джерело: сформовано автором на основі [3].

У кожній частині таблиці 1 шляхом підсумку балів виводиться загальна оцінка змін в перспективі росту. Здобутий результат застосовується для коригування екстраполяції, що дасть змогу одержати кількісну інтерпретацію тенденції. Оцінку ймовірних змін у тенденціях рентабельності діяльності підприємства в обраному ССГ на основі аналізу конкурентного тиску доцільно проводити за певними параметрами (табл. 2).

Таблиця 2

Оцінка змін рентабельності стратегічних сегментів господарювання*

№ з/п	Параметри	Шкала інтенсивності
1.	Коливання рентабельності	Відсутні _____ Дуже високі
2.	Коливання обсягу продажу	Відсутні _____ Дуже високі
3.	Коливання цін	Відсутні _____ Дуже високі
4.	Стабільність структури ринку	Висока _____ Низька
5.	Оновлення складу продукції	Нечасте _____ Дуже часте
6.	Тривалість життєвих циклів	Висока _____ Низька
7.	Час розробки нової продукції	Тривалий _____ Короткий
8.	Витрати, пов'язані з доступом на ринок	Значні _____ Незначні
9.	Агресивність провідних конкурентів	Низька _____ Висока
10.	Конкуренція зарубіжних фірм	Слабка _____ Сильна
11.	Конкуренція на ринках ресурсів	Слабка _____ Сильна
12.	Інтенсивність торгової реклами	Слабка _____ Сильна
13.	Післяпродажне обслуговування	Відсутнє _____ Значне
14.	Ступінь задоволення споживачів	Високий _____ Низький
15.	Державне регулювання конкуренції	Відсутнє _____ Жорстке
16.	Загальна оцінка змін в перспективі росту	-5 _____ 0 _____ +5

*Джерело: сформовано автором на основі [3].

Третій етап алгоритму полягає в узгодженні перспектив росту та рентабельності та ймовірного рівня нестабільності. Як наслідок одержимо оцінку привабливості обраного сегмента, яка обчислюється за формулою:

$$P(ССГ) = \alpha \cdot G + \beta \cdot P + \gamma \cdot O - \varepsilon \cdot T, \quad (1)$$

де G – оцінка прогнозування росту;

P – оцінка змін рентабельності;

O – оцінка сприятливих тенденцій;

T – оцінка несприятливих тенденцій;

$\alpha, \beta, \gamma, \varepsilon$ – коефіцієнти, що визначаються експертним шляхом і характеризують вагомість впливу кожного чинника, а їх сума складає 1.

Ці коефіцієнти вказують на порівняльну привабливість орієнтирів для конкретного підприємства. Такими орієнтирами можуть бути: короткотермінові перспективи росту; довготермінові перспективи росту; короткотермінова рентабельність; довготермінова рентабельність; стратегічна гнучкість; синергізм.

Істотне значення при виробленні стратегії підвищення конкурентоспроможності торговельного підприємства відіграє вибір критерію, за яким можна зробити висновок щодо його конкурентного статусу в обраному стратегічному сегменті господарювання. Даний критерій має відображати результат взаємодії наступних трьох факторів:

– відносного рівня стратегічних інвестицій підприємства в ССГ, що забезпечує конкурентний статус фірми на основі ефективності масштабів реалізації окремих асортиментних груп продукції, а також ефекту масштабів діяльності підприємства загалом;

– конкурентної стратегії підприємства, що дає змогу визначати позицію підприємства щодо позиції суперників;

– можливостей підприємства щодо ефективного планування та реалізації планових завдань.

Варто зауважити, що основними факторами, які визначають конкурентоспроможність торговельного підприємства на споживчому ринку, є наступні:

1. Ефективність функціонування господарської системи (ефективність використання товарних ресурсів; ефективність використання трудових ресурсів; ефективність використання матеріально-технічної бази; ефективність залучення капіталу).

2. Якість задоволення споживацьких запитів (обсяг та структура товарообороту; темпи зростання товарообороту; широта та глибина асортименту; конкурентоспроможність реалізованих товарів; якість торговельного обслуговування; форми та методи торгівлі).

3. Ресурсний потенціал (організація товарозабезпечення; ефективність укладених угод на закупівлю товарів; місцерозташування торговельного підприємства; обсяг та склад матеріально-технічної бази; обсяг, стан та склад трудових ресурсів; обсяг та джерела надходження фінансових ресурсів; організація менеджменту на підприємстві) [10, с. 6].

Підсумовуючи, зауважимо, що підвищення конкурентоспроможності торговельного підприємства слід розглядати як системно здійснюваний процес пошуку, реалізації й узгодження управлінських рішень, який відповідає обраній довготерміновій стратегії розвитку і враховує бізнес-оточення підприємства.

Список використаних джерел

1. Ansoff H. Igor. *Strategic management*. Wiley, 1979. 236 p.
2. Благоразумова О.В., Кошелева Ю.В., Лазаренко О.О. Якість продукції як вирішальний фактор забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6702> (дата звернення: 25.05.2023).
3. Курчатова І.М., Поясник Г.В. *Управління конкурентоспроможністю підприємства в глобальному середовищі: монографія*. Харків: ХНАДУ, 2009. 160 с.
4. Портер М. *Конкурентна перевага. Як досягати стабільно високих результатів / пер. з англ. І. Смельянова, І. Гнатковська*. Київ: Наш формат, 2019. 624 с.

Середа С. А.

к.е.н., доцент

Львівський торговельно-економічний університет

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ВИБОРУ ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ З ПОКУПЦЯМИ В СУЧАСНІЙ ТОРГІВЛІ

В сучасних умовах господарювання необхідно більше уваги приділяти ефективному використанню торговельного обладнання в т.ч. обладнання для розрахунків з покупцями.

Вищевикладене ставить перед торгівельними підприємствами завдання стосовно переоснащення магазинів сучасним обладнанням для розрахунків з покупцями безпосередньо вітчизняного виробника. Вітчизняна промисловість спроможна виконати це завдання. До прикладу, компанія “Медіа сервіс”, компанія “Восток” і ряд інших.

Добір обладнання для розрахунків з покупцями роздрібним торговельним підприємствам слід здійснювати в залежності від площі торговельного залу, від ширини асортименту реалізуємих товарів, середнього часу для розрахунків з одним покупцем, часу на реєстрацію одиниці товару на ЕККА, кількості одиниць товару, що припадає на одного покупця, в середньому, і частини площі торгового залу, яка припадає на одного покупця. Сучасна наукова думка рекомендує здійснювати підбір холодильного обладнання використовуючи методику запропоновану.

Розрахунки необхідної кількості ЕККА для торгового підприємства (Ккка) проводять за формулою:

$$K_{\text{кка}} = \frac{P \times (T_c + t + K_{\text{то}})}{пп \times 3600 \times K};$$

де: P – площа торгового залу, м²;

Tc – середній час для розрахунків з одним покупцем, секунд;